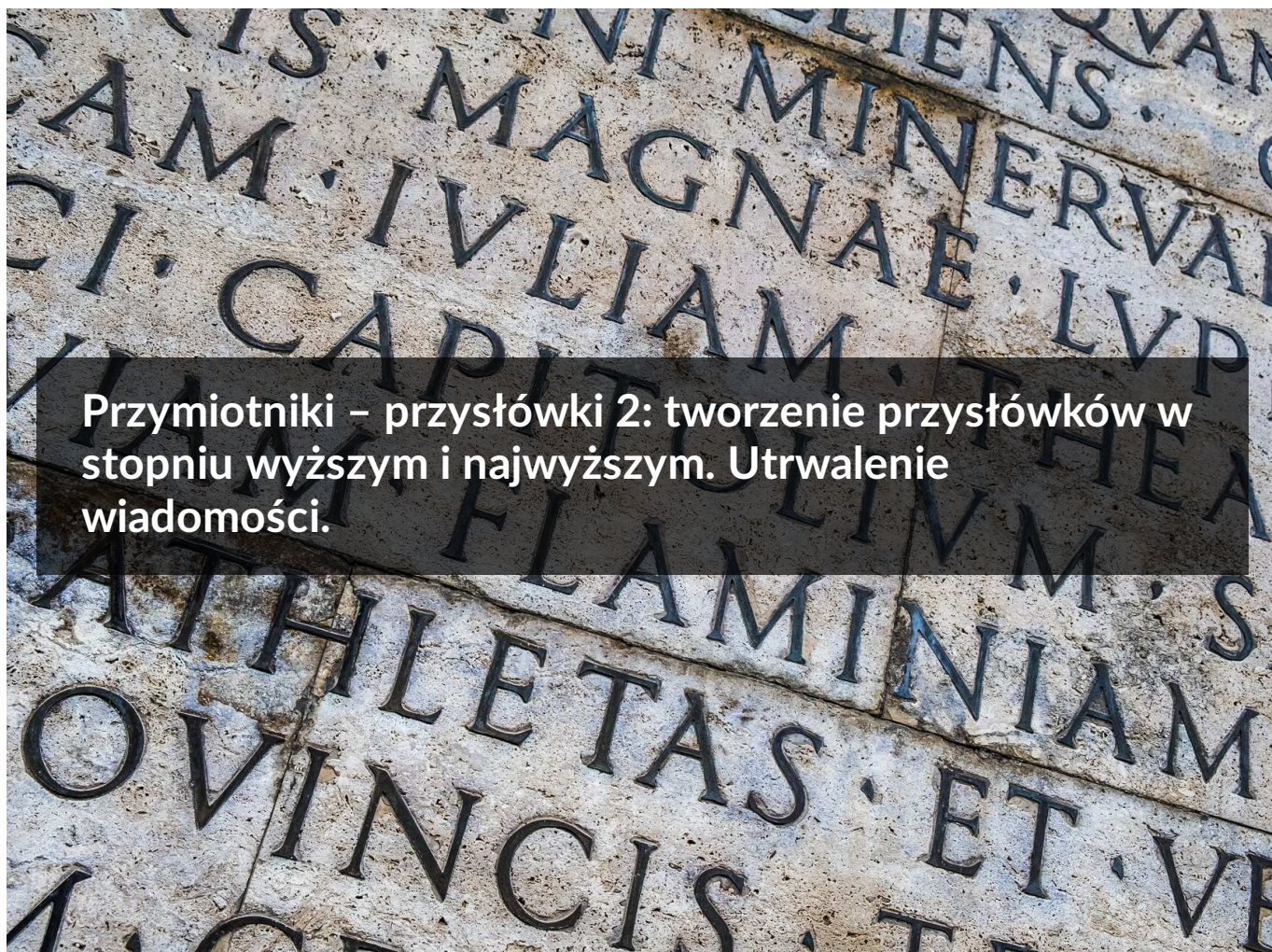

Przymiotniki – przysłówki 2: tworzenie przysłówków w stopniu wyższym i najwyższym. Utrwalenie wiadomości.

- Przymiotniki – przysłówki 2: tworzenie przysłówków w stopniu wyższym i najwyższym. Utrwalenie wiadomości.

Przymiotniki – przysłówki 2: tworzenie przysłówków w stopniu wyższym i najwyższym. Utrwalenie wiadomości.

Ważne daty

1758 – rozszerzone (dziesiąte) wydanie pracy szwedzkiego uczonego [Karola Linneusza](#) *Systema Natūrae* – data uznawana za wprowadzenie obowiązującego ze zmianami do dziś systemu klasyfikacji rodzajowej i gatunkowej (systematyki) zwierząt. Wszystkie nazwy w systemie Linneusza są łacińskie.

Scenariusz dla nauczyciela

I. W zakresie kompetencji językowych. Uczeń:

1. zna i rozpoznaje następujące formy morfologiczne z zakresu gramatyki języka łacińskiego:
 - c) formy fleksyjne przymiotników deklinacji I – III,
 - f) zasady stopniowania regularnego przymiotników deklinacji I – III oraz stopniowania nieregularnego następujących przymiotników: bonus, malus, parvus, magnus, multi,
 - g) zasady tworzenia i stopniowania przysłówków pochodzących od przymiotników deklinacji I – III.

Nauczysz się

- tworzyć samodzielnie przysłówki w stopniu wyższym i najwyższym;
- rozróżniać formy przysłówków w stopniu wyższym i najwyższym;
- wykonywać zadania związane ze zrozumieniem tekstu w języku łacińskim;
- konstruować własne proste wypowiedzi w języku łacińskim;
- nazywać po łacinie wybrane zwierzęta i niektóre cechy ich zachowania.

Prezentacja tematu - powtórzenie

Lekcja ma charakter powtórzeniowo-utrwalający. Do tworzenia przysłówków od przymiotników w stopniu wyższym i najwyższym niezbędna jest znajomość zasad stopniowania przymiotników, przydatna też umiejętność tworzenia przysłówków w stopniu równym.

Ćwiczenie 1

"Aby odnaleźć nieznaną wyraz w słowniku, należy przewidzieć, jak brzmi jego forma podstawowa. Dla regularnie tworzonych przysłówków jest nią przymiotnik w stopniu równym, w rodzaju męskim.

Obok podanych przysłówków w stopniu równym wpisz przewidywane brzmienie hasła słownikowego. Podczas sprawdzania dowiesz się, co znaczy wpisany przymiotnik (jeśli jeszcze go nie znasz).

szczęśliwy, wierny, powolny, lentus, acer

<i>fīdēliter</i>	<i>fīdēlis</i>	
<i>lentē</i>		
<i>ācriter</i>		ostry, gwałtowny, groźny
<i>beātē</i>	<i>beātus</i>	

Ćwiczenie 2

Obok podanych przymiotników w stopniu równym (w różnych przypadkach i rodzajach) wpisz stopień wyższy i najwyższy w tym samym przypadku i rodzaju.

st. równy	st. wyższy	st. najwyższy
<i>rāram</i>		<i>rārissimam</i>
<i>breve</i>	<i>brevius</i>	
<i>bonus</i>		
<i>miserīs</i>	<i>miseriōribus</i>	

Przysłówki tworzone od przymiotników mają w stopniu wyższym postać identyczną ze stopniem wyższym wyjściowego przymiotnika w rodzaju nijakim, np.:

- (brevis –e *krótki*) > brevius *krótsze* (Nom. sg. neutri) = *krócej* (przysłówek)
- (longus –a –um *długi*) > longius *dłuższe* = *dłużej*
- (ācer –cris –cre *ostry*) > acrius *ostrzejsze* = *ostrzej*.

W stopniu najwyższym przysłówki powstają tak samo, jak w stopniu równym II/I deklinacji, czyli przez zamianę końcówki rodzajowej przymiotnika (–us –a –um) na –ē, np.:

- (brevis –e *krótki*) > brevissimus –a –um *najkrótszy –a –e* > brevissimē *najkrócej*
- (longus –a –um *długi*) > longissimus –a –um *najdłuższy –a –e* > longissimē *najdłużej*
- (ācer –cris –cre *ostry*) > acerrimus –a –um *najostrzejszy –a –e* > acerrimē *najostrzej*.

Prezentacja tematu - powtórzenie (c.d.)

Te same zasady obowiązują niezależnie od tego, czy przymiotnik stopniuje się regularnie, czy nie i czy przysłówek w stopniu równym jest typowy (od przymiotników II/I deklinacji zakończony na –ē), czy nietypowy (np. na –ō), np.:

st. równy	st. wyższy	st. najwyższy
malus –a –um malē	pēior, pēius pēius	pessimus –a –um pessimē

st. równy	st. wyższy	st. najwyższy
bonus –a –um bene	melior, melius melius	optimus –a –um optimē
rārus –a –um rārō	rārior, rārius rārius	rārissimus –a –um rārissimē
parvus –a –um parum	minor, minus minus	minimus –a –um minimē

Przysłówki o nietypowym stopniowaniu:

st. równy	st. wyższy	st. najwyższy	uwagi
multum	plūs	plūrimum	we wszystkich stopniach przysłówek = przymiotnik r. nijakiego
saepē	saepius	saepissimē	nie istnieje odpowiedni przymiotnik
diū	diūtius	diūtissimē	nie istnieje odpowiedni przymiotnik

Zadania

Ćwiczenie 3

Uzupełnij zdania (według przykładu) przysłówkami zbudowanymi od podanych przymiotników w stopniu wyższym lub najwyższym.

*Canis vīta beātior est quam lupī. > Canis **beātius** vīvit quam lupus.*

Culicis vīta brevior est quam testūdinis. > Culex vīvit quam testūdō.

Culicis vīta brevissima est. > Culex vīvit.

Viperae morsūs ācriōres sunt quam culicis. > Vipera mordet quam culex.

Viperae morsūs ācerrimī sunt. > Vipera mordet.

Ćwiczenie 4

Uzupełnij zdania (według przykładu) przymiotnikami w stopniu wyższym lub najwyższym, od których powstały podane przysłówki. Przymiotniki należy wpisać w nominatiwie singularis odpowiedniego rodzaju.

Canis beātius vivit quam lupus. > *Canis vita **beāti**or est quam lupi.*

Testūdō longius vivit quam mūs. > Testūdinis vīta est quam mūris.

Testūdo longissimē vivit. > Testūdinis vīta est.

Canis fidēlissimē domum custōdit. > Canis animal est.

Canis domum custōdit fidēlius quam fēlis. > Canis animal est quam fēlis.

Mysz, online-skills, CC BY 3.0

Kot, online-skills, CC BY 3.0

Ćwiczenie 5

W których zdaniach wyraz zakończony na -ius jest przymiotnikiem, a w których przysłówkiem? W pola obok zdań wpisz adj (= adiectivum, przymiotnik) albo adv (= adverbium, przysłówek).

*Equus animal **citius** est quam testūdō.*

.....

*Equus **citius** currit quam testūdō.*

.....

*Testūdinēs **lentius** ambulant quam equī.*

.....

Ćwiczenie 6

Obok podanych przysłówków w stopniu równym podaj formy stopnia wyższego i najwyższego.

<i>longē</i>		
<i>citō</i>		<i>citissimē</i>
<i>multum</i>	<i>plūs</i>	
<i>breviter</i>		<i>brevissimē</i>

Ćwiczenie 7

Uzupełnij zdania (według przykładu) przysłówkami w stopniu wyższym.

*Elephantus nōn tam diū vīvit quam lupus, sed **diūtius**.*

Testūdō nōn tam lentē ambulat quam vacca, sed .

Vipera nōn tam rārō edit quam lupus, sed .

Culex nōn tam breviter vīvit quam mūs, sed .

Krowa, online-skills, CC BY 3.0

Ćwiczenie 8

Uzupełnij zdania (według przykładu) przysłówkami w stopniu najwyższym.

W tym zadaniu nie wiąże się on z porównaniem, lecz ma znaczenie tzw. elatiwu (ēlātīvus).

*Vīvitne elephantus diū? Sānē, **diūtissimē** vīvit.*

Abulatne testūdō lentē? Sānē, ambulat.

Editne vipera rārō? Sānē, edit.

Vīvitne culex breviter? Sānē, vīvit.

Ćwiczenie 9

Obok podanych przysłówków wstaw (przeciągając spośród podanych pod tabelą) ich polskie znaczenia.

wierniej, mniej

<i>diūtissimē</i>	najdłużej
<i>fīdēlius</i>	
<i>optimē</i>	najlepiej
<i>minus</i>	

Ćwiczenie 10

Obok przysłówków podanych po polsku wstaw (przeciągając spośród podanych pod tabelą) ich łacińskie odpowiedniki.

saepius, diūtissimē, rārissimē

najdłużej	
krócej	<i>brevius</i>
częściej	
najrzadziej	

Ćwiczenie 11

Uszereguj poniższe kwestie tak, aby powstał sensowny dialog.

Lupus: Ō, beātissimē vīvis. Ego rārissimē edō. Unde cibum habēs? ◆

Lupus: Vīvisne beātē? ◆

Lupus: Dominus tuus? Sī dominum habēs, nōn beātissime vīvis, sed miserrimē. ◆

Canis: Dominus meus saepissimē cibum mihi dat. ◆

Canis: Sānē, beātius quam tū, lupe. Plūs et saepius edō. ◆

Praca domowa

Ćwiczenie 12

Uzupełnij zdania (według przykładu) przysłówkami w stopniu wyższym i najwyższym, przeciągając je spośród podanych na końcu zadania.

*Vivuntne elephantī breviter? Nōn, elephantī **diūtissimē** vivunt*

Ambulatne testūdō citius equō? Nōn, testūdō ambulat quam equus.

Multumne edunt balaenae? Sānē, balaenae edunt omnium animālium.

Eduntne viperae saepius mūribus? Nōn, viperae edunt quam murēs.

Vīvitne fēlis tua miserē? Nōn, fēlis mea omnium animālium vīvit.

rārius

lentissimē

miserrimē

lentius

beātissimē

beātius

minus

Wieloryb, wikimedia.org, CC BY 3.0

Ćwiczenie 13

Uzupełnij zdania (według przykładu) wpisując w odpowiednim przypadku i liczbie rzeczowniki podane w postaci słownikowej obok zdań.

*Equī citius **testūdinibus** currunt. (testūdō –dinis f.)*

Equus meus citissimē currit omnium . (equus –ī m.)

Elephantī plūs edunt . (vacca –ae f.)

Vipera minus timet quam . (mūs, mūris m.)

Polecenie 1

Wykorzystując przysłówki i nazwy zwierząt z lekcji, napisz kilka zdań o jednej z tych istot, porównując ją z prawdziwymi zwierzętami: czy je więcej czy mniej, czy żyje dłużej czy krócej, jak szybko się porusza itp.

Autor nieznany, „Chimera – Półmisek Apuliański”, (łac. Chimaera –ae f.), 350-340 w. p.n.e., Luwr, Paryż, Francja, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Chimera_-_P%C3%B2lmisek_Apulia%C5%84ski.jpg), domena publiczna

Słowniki

Słownik pojęć

ēlātīvus

stopień przymiotnika oznaczający bardzo znaczne natężenie opisywanej cechy, ale bez porównania z jej natężeniem w innych obiektach; w łacinie nie ma odrębnych form, ale jest innym znaczeniem form stopnia najwyższego, np. wyraz *maximus* można rozumieć jako właściwy stopień najwyższy (*superlātīvus*): „największy” lub jako *elativus*: „bardzo wielki, przeogromny”.

Karol Linneusz

ur. 23 V 1707, zm. 10 I 1778, szwedzki przyrodnik i lekarz.

Słownik łacińsko-polski

Źródło: online skills, licencja: CC0.

Galeria dzieł sztuki

Autor nieznany, „Chimera – Półmisek Apuliański”, (łac. Chimaera –ae f.), 350-340 w. p.n.e., Luwr, Paryż, Francja, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Chimera_-_P%C3%B3lmisek_Apulia%C5%84ski.jpg), domena publiczna

Bibliografia

I. Grześczak, *Łacina dla średniozaawansowanych*, Warszawa 2012.

H. Wolanin, *Gramatyka opisowa klasycznej łaciny w ujęciu strukturalnym*, Kraków 2012.

O. Jurewicz, L. Winniczuk, J. Żuławska, *Język łaciński. Podręcznik dla lektoratów szkół wyższych*, Warszawa 1998.

